

ЕЗИКОВА КУЛТУРА / LANGUAGE CULTURE

Владко Мурдаров

ЗА НУЖНИТЕ ДУБЛЕТНИ ГЛАГОЛНИ ФОРМИ II

Vladko Murdarov

REGARDING THE NECESSARY DOUBLE VERBAL FORMS II

Various ways to introduce the double forms of the imperative of some verbs.

В предишния брой на сп. „Български език“ посочих, че е необходимо в бъдеще в правописните справочници при отбелязването на формите за повелително наклонение на префигирани глаголи на *-оя* като *запоя, изброя, издоя, надстроя, наслоя, откроя, преброя, престоя, разкроя, упоя, успокоя, устоя, устроя* и други сродни на тях наред с посочваните по традиция да се включат и дублети, които се използват по-често:

запой и запои, запойте и запоете;
изброй и изброй, избройте и изброете;
издой и издои, издойте и издоете;
надстрой и надстрои, надстройте и надстроете;
наслой и наслои, наслойте и наслоете;
открой и открои, открийте и откроете;
преброй и преброи, пребройте и преброете;
престой и престои, престойте и престоеете;
разкрой и разкрои, разкрийте и разкроете;
упой и упои, упойте и упоеете;
успокой и успокои, успокойте и успокоете;
устой и устои, устойте и устоете;
устрой и устрои, устройте и устроете.

(Само в изолирани случаи като *настоя, раздвоя, разслоя, присвоя, удостоя, угоя, утряя* и някои други засега не може да има дублети:

настои, настоеете;
раздвои, раздвоете;
разслои, разслоете;
присвои, присвоеете;
удостои, удостоеете;
угои, угоеете;
утрои, утроеете.)

Препоръката беше при началното кодифициране дублетни двойки да бъдат представяни като равностойни, без да се дава предпочитание на една от двете форми.

Ръководна за препоръката беше идеята, че при кодифициране дублетността при формите за повелително наклонение на префигираните глаголи на *-оля* трябва да се представя по един и същ начин.

Направената голяма анкета сред носители на езика показва обаче, че не може механично да се пристъпи към подобна кодификация.

Оказа се, че не при всички глаголи повелителните форми за единствено и множествено число може да се представят като дублетни.

Действително, дублетност може да се срещне и при формите за единствено и множествено число:

запой и запои, запойте и запоеете;
издой и издои, издойте и издоете;
наслей и наслои, наслейте и наслоете;
престой и престои, престойте и престоеете;
разкрой и разкрои, разкрийте и разкроеете;
упой и упои, упойте и упоете;
успокой и успокои, успокойте и успокоете;
устой и устои, устойте и устоете;
устрой и устрои, устройте и устроете.

Възможно е обаче дублетност да има само при формите за множествено число:

изброй, избройте и изброеете;
надстрой, надстройте и надстроете;
открой, открийте и откроеете;
преброй, пребройте и преброете.

При това е възможно при глаголи с един и същ корен дублетността при формите за повелително наклонение да е различна (Вж. *надстрой* и *устрой*) или не при всеки да има дублетност (Вж. *настоя* и *престоя*).

Всичко това показва, че при представянето на дублетността при формите за повелително наклонение на глаголите на *-оля* не може да се очаква системност.

Дадената препоръка обаче първоначално дублетите да бъдат представяни като равностойни може да се запази.

✉ Проф. д.ф.н. Владко Мурдаров, Секция за съвременен български език.
 Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ при БАН
 бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България
balgarskiezik@mail.bg

✉ Prof. D. Sc. Vladko Murdarov, Department of Modern Bulgarian Language.
 Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences
 52 Shipchenski prohod, Bl. 17, Sofia 1113, Bulgaria
balgarskiezik@mail.bg